

ΠΕΙΡΕΣΙΑΙ - ΣΗΠΙΑΣ - ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ

ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣ ὁ Ρόδιος ἐν ταῖς Ἀργοναυτικοῖς αὐτοῦ περιγράφων τὴν ἀναχώρησιν τῶν Ἀργοναυτῶν ἐκ τῆς Ἰωλκοῦ καὶ τὸν πλοῦν αὐτῶν διὰ τοῦ Παγασιτικοῦ κόλπου καὶ τοῦ πορθμοῦ Τρικέρων καὶ Εὐβοίας λέγει ὅτι ἐνῶ ἡ Ἀργὼ διηυθύνετο κατὰ τὴν ἐξοδὸν τοῦ Παγασιτικοῦ κόλπου καὶ περιέπλεε τὸν μεταξὺ τῆς Μαγνησίας καὶ Εὐβοίας πορθμὸν :

... Ἐδυνε δὲ Σηπιάς ἄκρη,
φαίνεται δ' εἰναλίη Σκίαθος, φαίνοντο δ' ἄπωθεν
Πειρεσῖαι, Μάγνησσα δ' ὑπεύδιος ἡ Πείροιο,
ἀκτὴ. (Ἀπολλών. Ρόδ. Ἀργον. στίχ. 582).

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς μεταξὺ τῶν ἀρχαιολόγων καὶ τοπογράφων ἀμφισβητήσεως περὶ ὑπάρξεως ἢ μὴ τῆς πόλεως Μαγνησίας, περὶ ἧς ὁ ἀρχαῖος σχολιαστὴς τῶν ἄνω στίχων τοῦ Ἀπολλωνίου λέγει : «Μάγνησσα δὲ χώρα καὶ πόλις δμώνυμος, παράλιος καὶ εὐδιος, ἥρουν οὐ τραχεῖα», ἐθεωρήθησαν οἱ στίχοι οὗτοι ἀνακριθεῖς καὶ ἐσφαλμένοι γεωγραφικῶς πλασθέντες ποιητικῇ ἀδείᾳ ὑπὸ τοῦ Ἀπολλωνίου ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀκριβοῦς γνώσεως τῶν τόπων καὶ ἐπομένως ψευδεῖς.

Οὕτως ὁ Mézières λέγει : «Il n'y a pas l'ombre de vérité dans ce tableau : c'est une géographie de convention, aussi fautive, que le ton général du poème»⁽¹⁾.

Καὶ ὁ τὸν Mézières ἀκολουθῶν Ν. Γεωργιάδης λέγει : «Ἀλλὰ σχολιαστὴς μὴ συνιδὼν τὰ γεωγραφικὰ ἀμαρτήματα τοῦ ποιητοῦ δὲν δύναται νὰ ἦναι ἀξιόπιστος πηγὴ»⁽²⁾.

Ὁ σκόπελος δέ, πρὸς ὃν προσέκρουσαν πάν-

τες εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν τριῶν τούτων στίχων εἶναι αἱ ἀναφερόμεναι ἐν αὐτοῖς Πειρεσῖαι. Στέφανος δ' ὁ Βυζάντιος ἀναφέρει ὅτι τὸ δημηρικὸν Ἀστέριον μετωνομάσθη Πειρεσῖαι⁽¹⁾. Ὁ δὲ Τίτος Λίβιος ἀναφέρει : Ita evastata oppida sunt Phacium, Iresiae, Euhydrium, Eretria, Palaepharsalus⁽²⁾.

Ἐπίσης δὲ καὶ ὁ Πλίνιος ἀναφέρει τὰς Θεσσαλικὰς πόλεις ἄνευ τακτικῆς συνεχείας : «Thessaliae adnexa Magnesia est, cuius gens Libethra oppida Ioleus, Ormenium, Pyrrha, Methone, Olizon, promunturium Sepias, oppida Castana, Spalathra, promunturium Aeantium, oppida Meliboea, Rhizus, Eurymenae, ostium Penii, oppida Homolium, Orthae, Iresiae, Pelinna, Thaumaciae, Gyrtion, Crannon, Acharne, Dotion, Melite, Phylace, Potnie»⁽³⁾.

Ὁ Ὅμηρος ἀναφέρει τὸ Ἀστέριον μετὰ τοῦ Ὀρμενίου καὶ Τιτανίου ὑπὸ τὸν Εὐρύπυλον⁽⁴⁾. Οἱ δὲ νεώτεροι τοποθετοῦσιν ταύτας τὰς πόλεις, παρὰ τὰς συμβολὰς τῶν παραποτάμων τοῦ Ἐνιπέως Καλέντζη τῆς Καρδίσης καὶ Σοφαιτίκου (Ὁνοχώνου) καὶ Μπλιούρη (Παμίσου) πρὸς τὸν Ἐνιπέα, ἐνθα κεῖνται τὰ χωρία Κορτίκι, Κοσκινᾶ, Βλοχὸς καὶ κατωτέρω ὁ Παλαμᾶς. Καὶ μεταξὺ μὲν τοῦ Μπλιούρη καὶ Καλέντζη κεῖται λόφος Πειρογάγουλον καλούμενος, ἐφ' οὗ κεῖνται τὰ εἰσπρία τοῦ Τιτανίου· μετὰ δὲ τοῦ Καλέντζη καὶ Σοφαιτίκου κεῖται λόφος Στρογγυλοβοῦνι καλούμενος, ἐφ' οὗ κεῖνται τὰ εἰσπρία τοῦ Ἀστερίου, ὅπερ βραδύτερον ὄνο-

(1) A. Mézières, Mémoire sur le Pélion et l'Ossa, Paris 1853, σελ. 25.

(2) Ν. Γεωργιάδης, Θεσσαλία. Ἀθῆναι 1880, σελ. 174.

(1) Στέφ. Βυζάντ. ἐν λ. Πειρεσῖαι.

(2) Tit. Livius XXXII, 13.

(3) Plin. Nat. Hist. IV, c. q. § 16.

(4) Ὅμηρ. Ἰλιάς, Β, 735.

μάσθη, κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον, *Πειρεσῖαι* (1).

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω παρατεθέντων χωρίων τοῦ Λιβίου καὶ Πλινίου, ἐκ τῶν ἐν αὐτοῖς ἀναφερομένων πόλεων αἱ *Iresiae*, ἐν ἀμφοτέροις, φαίνεται ὅτι εἶναι αἱ *Πειρεσῖαι*, ἴσως κατὰ παραφθορὰν γραφεῖσαι οὕτω. Κατὰ ταῦτα δὲ ἐὰν ὄντως αἱ *Iresiae* μνημονευόμεναι μεταξὺ ἄλλων πόλεων, ἐν τῇ ἐσωτερικῇ τῆς Θεσσαλίας κειμένων, εἶναι αἱ *Πειρεσῖαι*, αἱ ἀντικαταστήσασαι κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους τὸ ὁμηρικὸν Ἄστέριον, κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον, ἐκ πρώτης ὁψεως οἱ στίχοι οὗτοι τοῦ Ἀπολλωνίου εἶναι ὡς πρὸς τὰς *Πειρεσῖας* ἀνακριβεῖς, διότι οἱ Ἀργοναῦται δὲν ἠδύναντο νὰ ἴδωσι τὰς *Πειρεσῖας* κειμένας πολὺ μακρὰν παρὰ τὸν ἄνω ποῦν τοῦ Πηνειοῦ ἐν τῇ Θεσσαλιῳτιδι.

Ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι ὁ Ἀπολλώνιος δὲν ἦτο δυνατόν νὰ περιπέσῃ εἰς γεωγραφικὸν σφάλμα τοιοῦτον, ἐν ἱστορικοῖς χρόνοις γράψας. Ὑποθέτομεν μᾶλλον ὅτι θὰ ὑπῆρχον δύο πόλεις ὁμώνυμοι ἐν Θεσσαλίᾳ φέρουσαι τὸ ὄνομα *Πειρεσῖαι*, ὡς ὑπῆρχον δύο πόλεις *Θαυμακὴ* ἐν Φθιώτιδι καὶ *Θαυμακία* ἐν Μαγνησίᾳ· *Μητρόπολις* ἐν Θεσσαλιῳτιδι καὶ ἐν Πελασγιῳτιδι ἢ *Περραιβίᾳ*· *Ὀρμένιον* ἐν Θεσσαλιῳτιδι καὶ *Ὀρμένιον* ἐν Μαγνησίᾳ· *Λάρισα* ἐν Πελασγιῳτιδι καὶ *Λάρισα Κρεμαστὴ* ἐν Φθιώτιδι κλπ.

Κατὰ ταῦτα δὲ διὰ νὰ ἴδωσιν οἱ Ἀργοναῦται τὰς *Πειρεσῖας* ἀπὸθεν ἐξερχόμενοι τοῦ Παγασιτικοῦ κόλπου, δεόν νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι αἱ *Πειρεσῖαι*, ἄλλη πόλις, θὰ ἔκειντο ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων τῶν χωρίων *Περσουφλί*, *Μουσαφακλί* καὶ *Σερατζί* μεταξὺ *Φερῶν* καὶ *Φθιωτίδων* *Θηβῶν*.

Πράγματι, ἐν τῇ ὁροπεδίῳ τούτῳ εἰχομεν πρὸ ἑτῶν ἐπισκεφθῆναι τὰ ἐρείπια τριῶν μικρῶν ἀρχαίων πόλεων, μᾶλλον προϊστορικῶν, ἐν τοῖς χωρίοις *Περσουφλί*, *Μουσαφακλί* καὶ *Σερατζί* τῆς περιφερείας τοῦ δήμου *Φερῶν*. (2) Οἱ ἀρχαῖοι δ' οὗτοι συναικισμοὶ ἀφίστανται ἀλλήλων μίαν ὥραν ἕκαστος περίπου.

Ἐὰν δ' ἐπὶ τῶν συναικισμῶν τούτων θέσωμεν μίαν πόλιν, τὰς *Πειρεσῖας*, ἰδίως ἐπὶ τοῦ *Περσουφλί*, διάφορον τῆς ἐν Θεσσαλιῳτιδι κειμένης, παρατηροῦμεν ὅτι οἱ Ἀργοναῦται ἐξερχόμενοι τοῦ Παγασιτικοῦ κόλπου καὶ κάμπτοντες τὸ ἀκρωτήριο *Αἰάντειον* κατὰ τὸν πορθμὸν τῶν *Τρικιέρων*, βλέποντες δὲ πρὸς τὰ ὀπίσω θὰ ἠδύναντο νὰ ἴδωσιν ἐλόκληρον τὸ ὁροπέδιον τοῦ *Περσουφλί*—*Σερατζί* καὶ τὰ *Σεραγιώτικα βουνὰ* μακρόθεν, ἐνθ' ὁ λόφος, ἐφ'

οὗ ἡ ἀκρόπολις καὶ ἡ πόλις τῶν *Φθιωτίδων* *Θηβῶν* καὶ ἡ συνεχὴς ὁροσειρὰ φαίνεται πολὺ χαμηλοτέρα· τὸ δὲ *Κρόκιον* πεδίον, ἐν ᾧ ὁ Ἀλμυρὸς καὶ τὰ χωρία αὐτοῦ ἀμυδρῶς διακρίνονται ὡς ταινία, μαυρίζοντος μόνον τοῦ ἐκ πλατάνων δάσους τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου, ὥσει κειμένου ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, καίπερ ἀφισταμένου ὥραν ἀπ' αὐτῆς. Τοῦναντίον δὲ ἡ ἀνατολικὴ λοφοσειρὰ, ἡ καταλήγουσα εἰς τὸ ἀκρωτήριο *Ἀγκίστρι* (*Πύρρα*) δὲν φαίνεται, ὡς καὶ ἡ δυτικὴ πλευρὰ τοῦ Πηλίου, κρυπτόμεναι ὑπὸ τῶν βουνοσειρῶν τοῦ *Αἰαντείου* ἀκρωτηρίου τοῦ *Τισαίου* ὄρους, καλουμένου νῦν *Σαρακηγιώτικου βουνά*.

Κάμπτοντες λοιπὸν τὸ *Αἰάντειον* ἀκρωτήριο οἱ Ἀργοναῦται θὰ ἔβλεπον τὴν *Σηπιάδα ἄκραν* δύουσαν, μακρόθεν θὰ ἔβλεπον τὰς *Πειρεσῖας*, ἐὰν αὗται ἔκειντο ἐπὶ τοῦ ὁροπεδίου τοῦ *Περσουφλί*—*Σερατζί*, θὰ ἔβλεπον τὴν *εἰναλίην Σκιάθον* καὶ τὴν *ὕπευδιον* (εὐδιον) *Μαγνητικὴν* ἀκτὴν τῆς ἡπείρου. Καὶ ἐφ' ὅσον θὰ προῦχώρει ἡ Ἀργὼ θὰ ἐφαίνετο δύουσα ἡ *Σηπιὰς ἄκρα*. Ἀλλὰ τὸ ἀκρωτήριο *Σηπιὰς*, κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου ἱστορούμενα (1) ὁρθῶς ἐτοποθετήθη ὑπὸ τοῦ Ἀγγλου ἀρχαιολόγου *Wace* ἐν τῇ ἀκρωτηρίῳ *Πορὶ* βορειότερον τῆς *Ζαγοράς*. (2)

Ἐσφαλμένως δὲ ὁ *Mézières* τίθησι τοῦτο ἀπέναντι τῆς *Σκιάθου* καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς *Εὐβοίας* Ἀρτεμισίου ἐπὶ τῆς *ΜΑ* ἀκτῆς τῆς *Μαγνησίας*, ἔπου τὸ ἀκρωτήριο τοῦ Ἀγίου Γεωργίου ἢ Κάτω Γεώργη (3).

Μεταξὺ δὲ τοῦ ὄρους *Χορευτοῦ* καὶ τοῦ χωρίου *Κεραμίδι* ὑπερθεν τῆς *Ζαγοράς*, τὰ ἐκεῖ εὐρισκόμενα ἐρείπια ἀρχαίας πόλεως, ἅπερ ὁ *N. Γεωργιάδης* ἀποδίδει εἰς τὰς ἀρχαίας *Μύρας*, ἀνήκουσιν ἀναμφιβόλως εἰς τὴν ὁμώνυμον τῇ ἀκρωτηρίῳ πόλιν *Σηπιάδα*, μνημονευμένην ὑπὸ τοῦ Στράβωνος, ὡς συναικισθεῖσαν μετὰ τῶν ἄλλων *Μαγνητικῶν* πολιχνῶν ὑπὸ *Δημητρίου* τοῦ *Πολιορκητοῦ* τῇ *Δημητριάδι* (4).

Εἴπομεν ἀνωτέρω ὅτι *Στέφανος* ὁ *Βυζάντιος* (ἐν λέξει) ἀναφέρει καὶ δευτέραν πόλιν *Πειρασίαν* ἐν *Μαγνησίᾳ*, λέγων· «*Πειρασία, πόλις Μαγνησίας. Τὸ ἐθνικὸν Πειρασιεύς, ὡς Ὑριεύς καὶ Ὑσιεύς. Τὸ θηλυκὸν Πειρασίς. Λέγεται καὶ Πειρεσία*».

Ἐὰν λοιπὸν, κατὰ *Βυζάντιον*, ὑπῆρχε καὶ ἄλλη πόλις ὁμώνυμος τῇ ἐν τῇ Θεσσαλιῳτιδι ἐν τῇ *Θετταλικῇ* *Μαγνησίᾳ*, αὕτη θὰ ἔκειτο

(1) Ἡρόδ. VII, 186—192.

(2) A. J. B. Wace, The topography of Pelion and Magnesia, ἐν *Journal of Hellenic studies*, XXVI, 1906, σ. 145—147.

(3) A. Mézières, Mémoire sur le Pélion et l'Ossa, Paris, 1853, σελ. 63.

(4) *N. Γεωργιάδου, Θεσσαλία*, ἐκδ. α', Ἀθῆναι, 1880, σελ. 217. Ὁ δὲ A. J. B. Wace (*Journal of Hellenic studies* XXVI, 1906 σελ. 145—147 καὶ 144) τίθησι τὰς *Μύρας* ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου *Κάτω Γεώργη*, ἐκεῖ ὅπου ὁ *Mézières* καὶ ὁ *Γεωργιάδης* θέτουσι τὴν *Σηπιάδα* πόλιν.

(1) Πρβλ. χάρτας *Μιχ. Χρυσόχου* τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου, Χ. Τσουντα ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ *Διμήνιον καὶ Σέσκλον*, καὶ Ἐδουάρδου *Kip*, *Thessalische Studien*, Halle a. s. 1910, ἐν τέλει.

(2) *N. I. Γιαννόπουλος*, ἐν *Ἀρμονίᾳ*, ἔκδοσις *Μπάρτ*, τόμ. Γ', 1902, σελ. 433—434. Εὐρήματα καὶ ἐπιγραφὰς ἐν *Μουσαφακλί* ἰδὲ ἐν *I. G. IX 2*, 397.—*Δελτίον Φιλολογ.* Ἐταιρ. Ὀθῆρος, 1906, στ', 22 23, 30.

πάντως ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν ἀκτῶν τοῦ Πηλίου, οὕτως ὥστε οἱ Ἀργοναῦται κάμπτοντες τὸ ἀκρωτήριον Σηπιάδα, ὅπερ ἔδυνεν, ἔβλεπον μακρόθεν τὰς ἐκεῖ που κειμένας **Μαγνητικὰς Πειρασίας** ἢ **Πειρεσίαν** καὶ τὴν **εἰναλίην Σκιάθον**, ὡς ἐπίσης καὶ τὴν εὐδοίον ἀκτὴν τῆς Μαγνησίας, ἣτις ἐνταῦθα ἐννοητέα χώρα καὶ οὐχὶ πόλις καὶ ἦτις θ' ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸν Ἀγυϊόκαμπον.

Ὁ Θεοκυδίδης ἀναφέρει ὅτι μεταξὺ τῶν Θεσσαλῶν, οἵτινες ἐδοθήσαν κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον τοὺς Ἀθηναίους ἀναφέρονται καὶ οἱ **Παράσιοι** μετὰ τοὺς Κρανωνίους⁽¹⁾. Τοὺς **Παρασίους** οἱ νεώτεροι κριτικοί

(1) Eduard Kip, Thessalische Studien, Halle a. s. 1910, σελ. 138—139.

ἔθεσαν ἐν ἀγκύλας ἐξοβελίσαντες τὴν λέξιν. Δὲν εἶναι δυνατόν ἄρα γε νὰ θεωρήσωμεν τὴν λέξιν παρεφθαρμένην ἀντὶ **Πειρασιαῖοι** ἢ **Πειρασιεῖς**; Ἀλλὰ πιθανωτέρως φαίνεται ἡ διόρθωσις τοῦ Kip, προτείνοντος τὴν διόρθωσιν τῆς λέξεως **Παράσιοι** εἰς **Παγάσιοι** ἢ **Παγασιαῖοι**, καθ' ὅσον, λέγει, αἱ Παγασαὶ εἶχον τότε ἀνεξαρτησίαν. Οἱ ἐν Μαγνησίᾳ λοιπὸν τῇ Θεταλικῇ **Πειρασιαῖοι** ἢ **Πειρασιεῖς** δὲν ἠδύναντο ὡς Μάγνητες ὑποτελεῖς τοῖς Θεσσαλοῖς νὰ συμμετάσχῃσι τῆς πρὸς τοὺς Ἀθηναίους Θεσσαλικῆς βοήθειας κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον.

Ἐν Ἀργεστολίῳ, τῇ 12 Μαΐου 1922.

Ν. Ι. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΑΛΗΘΗΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗΣ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ

Α'.

Ὡς γνωστὸν, ὁ τὸν κατ' ἡμᾶς αἰῶνα λυμαινόμενος ὕλισμός καὶ ἡ περὶ τὸν ἄκρον πραγματισμὸν ὀλοσχερὴς τῶν πολλῶν ἀσχολία ὀλίγον ἢ μᾶλλον οὐδαμῶς ἐπέτρεψε τὴν στοιχειώδη τοῦλάχιστον πρὸς ἀληθῆ ἀνθρωπιστικὴν ἀνάπτυξιν ἐργασίαν.

Ἐκ τῆς κακῆς προλήψεως τοῦ στερεῶς ἔχασθαι μόνον πρὸς πᾶν ἔργον συνδεόμενον πρὸς τὸν βεκλισμὸν, πᾶσα ἐργασία καὶ δὴ καὶ πᾶσα μελέτη, μὴ σκοποῦσα εἰς τὸν πορισμὸν τῶν τοῦ βίου μέσων, ἐθεωρήθη παρ' ἡμῖν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πάρεργος καὶ ἐκεῖνοι δ' οἵτινες, ὀλίγοι ἄλλως, ἀπὸ καθαρᾶς ἐρασιτεχνίας καὶ ἄγνοῦ πρὸς τὰ γράμματα ἐρωτᾶ ἀσχολοῦνται νῦν εἰς τὰ τῶν Καλῶν Τεχνῶν κατ' ὅλου καὶ τῆς Λογοτεχνίας, ἐξ ἧς ἀσχολίας προκύπτει ἡ ἀληθῆς ἀνθρωπιστικὴ ἀνάπτυξις, κρίνονται συνήθως ἐπιπολαίως, ὡς εἰ ἀγωνίζονται περὶ ὄνου σκιᾶς, ὥστε τὸ ἔργον αὐτῶν κινδυνεύει ὀσημέραι νὰ καταστῇ ἀπλή οὐτοπία ἐν τῷ ὕλικῳ κόσμῳ, τῷ τὰ πάντα νῦν καταπνίγοντι καὶ ἀφαιρίζοντι.

Διὰ τῶν αὐτῶν οὐχὶ ἥπαξ ἐδόθη ἡμῖν ἡ ἀπορροή πρὸς διακτύπωσιν τῆς ἀνάγκης τοῦ δι' οἰοῦδ' ἡποτατεύοντος ἐξαρκνισμοῦ ἐσφαλμένων τινῶν ἀντιλήψεων παρὰ ταῖς συγχρόνους κοινωνίας καὶ δὴ καὶ παρὰ τῇ ἡμετέρᾳ ὡς πρὸς τὴν ἐν γένει εἰπεῖν ἀνθρωπιστικὴν ἀληθῆ μορφώσιν.

Τὸ ὅλως δὴλα δὴ πρακτικὸν τῶν κατ' ἡμᾶς χρόνων πνεῦμα καὶ ἡ κακὴ καὶ ἐπιπολαίᾳ ἐκτίμησις τῶν προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων

κοινομένων συνήθως μόνον ἀπὸ τῆς ὕλικῆς αὐτῶν ἀξίας, ἡ ἀδιαφορία πρὸς πᾶν ἔργον σχετιζόμενον πρὸς τὴν ψυχικὴν ἢ ἠθικὴν διαμόρφωσιν, ἡ ἐπίπλαστος καὶ ὀνομαστικὴ μόνον ἀνάπτυξις, ἀποτελέσματα τῆς ἐπιπολαίας τῆς μὴ συνειδητῆς διαμορφώσεως, καὶ ὁ κατ' ἀκολουθίαν τῶν ἀνωτέρω περιορισμὸς ἐν τῇ σκέψει, στηριζομένη μόνον ἐπὶ τῆς ἰδιοτελείας, ἡ προσπάθεια τοῦ συγκαλύπτειν τὰ πάντα ὑπὸ τὴν σωτηρίαν τῶν προσχημάτων εἰς τὸ κοινωνικῶς ζῆν καὶ ἐπὶ τέλους ἡ ἀδιαφορία πρὸς πᾶν ὅ,τι δὲν συνδέεται πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ ὕλικου βίου, πάντα ταῦτα παρήγγαγον μετὰ τῶν λοιπῶν ἐν τῷ κατ' ἡμέραν βίῳ ἀληθοφανῶν ψευδῶν κοινωνικῇ ἀτμοσφαιρᾷ πνιγηράν, ἐν ᾗ κινδυνεύουσι νὰ πάθωσιν ἐξ ἀσφυξίας ψυχικῆς καὶ ἠθικῆς καὶ οἱ ὀλίγοι καλῶς ἐννοοῦντες τὸν ἀνθρώπινον προορισμὸν.

Πρὸς θεραπείαν τῆς νόσου ταύτης, δι' ἣν ἐλλείπει ὁ ἀληθὴς ἠθικὸς καὶ ψυχικὸς χαρακτήρ ἐν τῇ ἀνθρωπιστικῇ μορφώσει, ἀρκεῖ νὰ βίβῃ τις ἐν βλέμμα ἀλλαχοῦ τοῦ κόσμου ἵνα ἐκείθεν λάβῃ τὰ προσήκοντα διδάγματα. Ἐν Γερμανίᾳ π. χ., ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Εὐρώπης κατορθώθη διὰ μακρὰς, ἀδιαλείπτου καὶ συστηματικῆς ἐργασίας νὰ ᾧσιν εὐπρόσδεκτα καὶ εὐπρόσιτα διὰ τε τὴν διάφορον ἀντίληψιν τῶν κοινωνιῶν καὶ διὰ τὴν προθυμίαν τῶν δυναμένων νὰ πράσχῃσι πνευματικὴν τροφήν, κατορθώθη, λέγομεν νὰ ᾧσιν εὐπρόσιτα διὰ τὸ εὖνων ἀλλὰ καὶ εὐπρόσδεκτα διὰ τὴν διδασκτικὴν αὐτῶν ὕλην πλεῖστα ἐκδιδόμενα κατ' ἕτος βιβλία, σκοποῦντα τὴν εὐ-